

EZERSZÁZ (VI.)

BRASNYÓ ISTVÁN

V.

SARC

Fény udvara, Hold udvara: mialatt a ködölés a szemek láttára kiárad, s ennek góciából szólal a hírhozó, akinek útja megvonhatatlan, egyszeriben csak ott terem, helyszínek mindegyikén, és a hangja merő ezüst;

Megmerülve az ünnepi ezüstben, metsző igék pengenek, miként a kardpenge, amelynek tüzes markolatát Isten keze tartja, és mindenki belevész Isten látomásába, és behátrálva a hatalmas látomásba, mint a Mindenség teremtésébe, beszippantottan a megtestesülésbe, hogy végül ki-ki a maga helyére kerül, és ott él ezentúl az isteni határokon –

Csak csontjaiban marad az eredet jegye, halmozódik és keveredik, mintha lék támadna tőle az emlékezeten, és mindent elöntene a fényesség, kivette sarcát a jelenvalóra,

Építve árnyékát, amely mögé az éjszaka nagy és biztonságos tömbje húzódik, ott lappang napfordulók táján, lélegzetébe fojtva a hajnalokat, tél közeledtén mind mélyebb lélegzeteket véve, már nem zizzentve a rovarok szárnyát, csak a tüzeket lobbantja föl kilégzésével:

A tüzek ugyanarról a töről fakadnak nap mint nap, ahogy odébb és odébb viszik őket a vörös dolmányos tűzhordók, gondoskodván szakadatlan szent jelenlétükről,

A tűz oltárai a mindenünnen kivehető magaslatokon és jól látható helyeken, ahogy éjt nappallá téve vizlatnak a meg nem érkezettek után, terjedelmes távolságot tekintve át, útmutatóiként a meglévőnek, örök-kévalóság lidérces útmutatói . . .

Minden leendő történet a vassal veszi kezdetét, az acéllal, amelyet a napkelte kohóiban izzítanak, míg szinte ömleni nem kezd az ég peremén a kovácsok üllőjéig,

Mert mindig is élt ez a lángolás, szakadatlanul járta róla valamiféle szóbeszéd,

Ahogy a varázsigéket mondták a pusztai kohók felett, hogy a megigéztet levegőben az menjen végbe, amiért az áhítat lovai felkantározottan és felnyergelten ágaskodnak,

Már csak a feldíszített öltözetű lovasok hiányzanak, meg élükről a vezérek tolldíszes süvegei,

A fiatal nemzetségfők, akik sziklaként ülnek meg nyergük magasán, de hajlékonyak, miként a levantei kardvas

Hajszolva minden ízükben remegő lovaikat, melyekről az acél tajtékja szakad

Sós vizeken át, míg csak el nem jutnak az édes vizekig –

Az édes vizek partján a révek szélesen kitérülnek, és gázlók nyílnak a folyamágakban,

És a futó vizeken át könnyű az ügetés a dárdákból állított kapukon keresztül, miképpen a gondolat hídjain:

Szilárdak a semmiből épített hidak, melyek a pillanat pilléreire nyugszanak,

És a mohos túlpartot mostantól fölveri a lovak verejtékének szaga;

Ez szállong hosszan, és az esők sem képesek lemosni, nem enyészik el a lombok hullásával, s a szél is csak előbbre és előbbre sodorja,

Megüli a kőgörgetegeket, miként a világtójásban elhatalmasodott várakozás.

Sors és szerencse közén, ám nem arrafelé, amerre a kalmárok vontatják bivalyos szekereiket, súlyosakat, mintha kővel rakták volna meg valamennyit, vagy a mezopotámiai folyók közéről hozott nyers agyaggal,

Vajon ez lehet az a rejtelem, amit messze földről szállítanak, s amiből hasznukat nyerik,

Elvegyülve a fejedelmi szekerek sorában, melyeknek rakománya szín-arany, amit nemzetségek nemzetségei szedtek sarc fejében, hogy ennek gazdagaivá váltak,

És súlyosakká is, hogy lépteiket alig tartja meg a föld –

Sebes lovaik összeroskadnak alattuk a síkokon, mintha nehézség tört volna rájuk;

Nem lesz módjuk bejutni az újak országába, ahol a seregeket már más, újdonságú hév ragadja el, s a maguk vezérét akarják, aki az itt leszálló harmatot verejtékezi, és új táltosokat választ maga mellé, új vért ont a földre

És megigézhetetlen, nem érik el avult varázslatok és ráolvasások, és sátrát beragyogja a nap, belőle sugárzik a fényesség –

Származása a csodával határos, miként a fellegekig érő hegyek orma, melyek a magasságot nyesik,

S ezeken az ormokon lakozik a világ fölavatott madara, szemmel tartva a történeket, melyek igen hosszúra fognak nyúlni, és folyásuk előzőnli a távoli síkokat, követve az idő fokozatait,

Ezeket a folyamatokat töltik ki történéssel a sehonnan sem érkezett, immár szellemként itt lakozó messze lelkek,

Kiáltozván az estébe, jelenlétük vasát csörgetve, és vonszolva maguk után idomaik rémisztő árnyékát.

*

Hogy a világtörténelem kiaszott útjain meginduljon újra az áramlás, mély nyomokat tiporva a feledéstől befedett kerékvágásokban, szerteágazva, miként a növényzet indái, mintegy kutatva a hely őskortól halmozódó rejtelsei után,

A rejtelmekre jelenléttel adva meg a választ, kitöltve jelenléttel a meghasonlott ürességet, rangra emelve,

Fölrebbenve, miként a vadászólyom az őszi vadréce húzására, amely nyakát a szívárványba mártotta, s megérezvén a veszélyt, a szívárvány után kiáltoz –

E kiáltás pókhálója, ahogy beszövi a mindegyre hátráló napszakot, s azután majd akadnak, akik bátorságot vesznek, hogy belegázoljanak, és lovuk szügyig merül az elveszett tartalomban, miként a levonult árvizekben:

Hogy itt az a mélység, amelybe még mindenki odaveszett,

Egész néptörzsek tűntek el beleszakadva, miként ha halott tenger szirtjeiről zuhantak volna alá elveszett medrű vizekbe,

Vagy az idő hullámai tették volna át őket egy másik értelmezésbe, behelyettesítve velük a pusztulás hangzását;

Valaki, aki kiért a téboly határait, és többé nem lelte a visszautat, mintha maguk alá temették volna az útvonalak, mintha még ma is egész seregek kóvályognának labirintusukban,

Kaptatva csak mindegyre előre, és sehová sem érkezve meg, és sötétedéssel táborot verve a reménytelenség gondolatában.

Ám most másféle elszántság üt rajta a reménytelenség hadrendjén, több irányból is dűlva a föltornyosult látszatot, bevenni igyekezvén fellegrvárát, és elragadni égi szekerét, s rajta valamennyi hozzája illően rangos vendégét!

*

Nyitottak a szélfúvás karámjai, amikor a hegyi hágókon át terelik a csordákat, s leereszkednek a dombvidékek alatti lapályokra, folyókanyarulatokba, ahogy a folyók érkeznek a zörgő sziklák közül, széjjelterítve vizüket megtorpant gleccserek medreiben, majd megalapozva a világ talaját, belevésve nevüket,

Kitárva medencék bejáratát, ahol számolatlanul jöhetnek át a számba sem vett idő tartományaiba

És mind tartanak valahová, sorsukat nevelő illúziók iránt, miközben még mindegyre tart a földtörténeti idő, agyagból és löszből dagasztott, keményre égetve, miként a mezopotámiai téglá,

A Bábeli Torony téglái, melyeket az Istenhez vezető lépcsőkbe építettek be:

És megérkezvén, visszhangzani kezdenek a néma ligetek, az árterek kiöntésében fölszisszennek a kígyók,

Mintha mindez egy rejtett világban történne, mely egyszeriben a napvilágra tárult, hogy a mondák révje a túlparton igaznak bizonyul –

Hogy ott voltaképpen a világ védelmező túlpartja kezdődik. Boldogasszony országa, melynek legelői sok járőföldnyire nyúlnak, és nincsenek akkora csordák, melyek ezek kifeszlett terjedelmében elszéledve nem férnének meg,

Éveken át érkehetnek a tulkok, a bivalyok, a ménesek, és számolatlanul a nyájak, szólhatnak a tulokszarv tülkök,

A rézszípek és a dobok, miként az ünnepeken,
 Egybemosódva a távoli idő ős helyeken maradt ünnepeivel, ahogy az
 álomból ébredő ünnepre ébredne: patadobajra és kurjongatásra, meg
 a dobszó lüktetésére.

*

A kő- és csontfaragók, az oltárok ékesítői, lelkükben a pusztaságok
 ölyűivel, beséivel, kabasólymaival és a bensejüket marcangoló griffel,

Az ötvösök, az aranyművesek meg a vasháromlábak kovácsolói a síma
 föld örvénylőssé nőtt forgásában, valami véglegességet hozva létre,
 látomásait teremtve, amelyekben végbemegy a jövő, és a tulajdon
 erőfalaihoz koccan:

Szikla- és szálfapillérek támadnak a magasztosság házai alatt, sáncok
 halmozódnak, miként a délibáb építkezése, de e rövid idő emberöltőknél
 tartósabbá keményedik, amit képzelet sem képes fölülmúlni,

A rést az illeszkedés folytonosságán, amin már nincs áthatolás, annyira
 szűkös. A repedés hajszála a hosszú üstökökből rian a messzeség jegén,
 mutatva két világ széleit, a telő holdat szemben a fogyó holddal a
 keletkezés homlokzatán.

Égi határozószók, amelyek gúzsba kötik, összebéklyózzák az égtájakat!
 Az égi forrás csillagos nyűgét vonszolva kereng, s lettek, akik a létezésük
 mellvédjeire támaszkodva nézik, akár a káprázatot:

Az e helyen fogantak már itt született ménjeiken; csupán fegyverzetük
 való a túlvilágról, másból lett acélú fegyvereik a rejtelem műhelyeiből . . .

És a fadaragók acél szerszámai, melyek mindegyre ugyanazt a díszítést
 vésik, az indák mintha testüket futnák be tetőtől talpig, ez a messi földből
 fakadt érrendszer, ez a rejtelmes írás, amelynek sorsa, hogy jelentése
 elégjen a feledésben, s értelme nélkül maradjon az általa alkotott látvány
 burjánzása, e vájatok, ahogy alácsorognak a pusztulásba,

Szenteseik az ittlét talaját, miként a mélyből föltárt tárgyat, a lét tárgyát,
 meg azokat, akik továbbadják.

Ahogy megszállva tart minden elevent, megragadva, megbabonázva,
 kivette közben a ráeső részt a sarcból,

Miként a gondolatot hengergeti a nyelvén, vagy miképp a kimondani sem érdemes szót, megnevezni sem fontos valakit, de az már ismeri a tulajdon nevét, tudatában van nevezete jelentőségének.

És fejedelmek vérfogta szablyája érkezik üzenetként, meg díszes tollú nyilak: ezeket a szablyákat hordozzák napokon át, váltott lovakon, melyeknek patadobaja a dobok bőréen visszhangzik tovább, és csak valahol a távolban ül el, ködülte vagy füstlepte látképként, mintha áldozatot mutatnának be, és érchangon kongana az áldozati edények belseje,

És a messzeség elfogadná áldozatukat, megnyílnának előtte a mindenség kapui, kitárná ékességét a fénylő mérhetetlen, és ki-ki újfent ezen a néven nevezné magát, ezzel illetné lényét, ez lenne lelkében a közös nevező –

A fejedelem, ahogy magas lovára száll, miként fellegre telepedne, melynek kétfelől zabláját markolják, s kísérete akként veszi körül, mint viharzás, mely hamarosan túlméretezettnek tűnő tágasságot tarol, megdermesztve a napvilágot, elsápasztva a tükröződést, port rúgva idegen tetemek szeme közé:

E zabolátlanság is felhánytorgatja, mily kevés az irgalom az előzőnlőtt világban, irgalmatlanság keményíti a szívet, irgalmatlanság és kegyetlenség, mely érkezében kicsap egészen az Óperenciás-tenger partjára, s ahol a kettő találkozik, gályák bordái recsegnek, ekként reccsen a csatabárd éle alatt a csont, mielőtt megfúvatnák a kürtöket, és mindenki eszeveszetten megfutna, miként a nyomában vágató tenger elől a belőle születő:

El a világosságtól, majd ismét szembe vele, ahogy a fény csatája folyik a villózó fegyverekkel, árnyak hadái és a fényességé, majd váltakozva, ahogy befogni igyekeznek egymást, felülkerekedni és legyűrni, és mindez mit sem számít az idő mentében, alig méltó egyébire elhallgatásnál. Nagy és világraszóló fenséges csatákat csak a pillanat tud méltányosan eldönteni.

Hogy milyen is a fém íze, amitől az idegen látóhatár borzolódik.

A fejedelem, aki elfoglalja helyét az egyedül levők között.

Akinek arca leírhatatlan és kifürkészhetetlen, nem mindenkori arc. Arcát nem viseli, arcát csak megidézni lehet, de megközelíteni nem. Hangja a kürtöké, és ércesebb a kürtökénél is, amikor csillogva felhar-sannak, és áthatóbb a tábori sípnál.

Akit felemlegetnek idegen írásokban, más és más néven nevezve, mintha neve megjegyezhetetlen lenne, vagy az írásban a sor végén már nem is ugyanarról a fejedelemről lenne szó, mint akiról a sor elején kezdtek beszélni,

Mintha alakja árnyékot vetne az idegen pergamenen, s ez a hosszára nyúlt árnyék mondaná fel történetét, amelynek elsorolása közben a betűket rovónak torkán akadt a szó –

Csak a törzsfők, akik szemtől szemben álltak vele, viselték el tekintetét, amely olyan, mint amikor a vasat edzik vagy az acélt szikráztatják, emberfej formájú, lángoló égi kő, mennykő, de fagyos tűzű, inkább a dermedés lesz úrrá a környezetén, higgadság, ami fegyverre készlet, és ő a bíró, és benne fogan a gondolat, mellyel szemben nem születik ellenvélemény, és nem merészkedik megállni a lábán ellenszegülés:

Jelenléte magasabb elszántságát mutatja, arra utal, mint egyedüli kincsre, amelyet birtokol, miként mindenen fölülálló birtokló, aki hamarosan megérkezik,

Miután évek sorát töltötte úton, és bármerre is vezessen útja Sarkeltől Bászráig, az út végső céljaként mégis ez a hely élt, ahogy az emlékezetből merülne föl, és nyomban nyergelni kellene a feléje vezető útra, bárhol is érje az időpont a népességet.

Különben is az idő letáborozott valahol, bevárni az alája eső valamennyi fegyverest, s az idő a fejedelem szemében méri magát, ehhez igazodnak a seregek szárnyai, s a kelet hátából gyülekező utóvéd a szekérhajtókkal és a baromterelőkkal, meg mindenféle másvilági seregletekkel, boncokkal és fellegoszlatókkal, napimádókkal –

Tart az emlékezet megsarcolása, a mondák szaván fogása, az egykor már végbement cselekmény fölelevenítése hadrendek oszlopaiban, míg csak ki nem tárulnak kétfelől a szárnycsapatok a táltosok tanácsa nyomán, akik révületükben már látták az ütközetek kimenetelét és szóltak a csaták túlélőivel,

Bizonyosak a jövendő felől, s hogy ragály sem tör a seregekre, a maguk látomására igyekeznek téríteni a fejedelmet, mutatván neki a fényességet, a jó jeleket, amelyekről a belekből jósolók is szólnak, és bemutatják égőáldozataikat,

És a varázslók is egyöntetűen nagy kiterjedések tágasságát érzik bensőjükben, mígnem a fejedelmet is szárnyára nem emeli az eluralkodott hangulat, mire rivallva nekilendülnek a nemzetségek, mintha újfent hun kor köszöntene be, feltörve az idő sóvárgásának mélyéről, mintha szorongatottságból törne ki;

Ős kutak torka ellené az eltemetett lovasokat, akik nyirkos agyagtól csatakosak, mintha csak e percre várt volna bennük a cselekvés tudománya,

Sohasem látott és ki sem látta seregek az előcsapatok élén, mintha boszorkányos és megbabonázott földrészek vándorlása vette volna kezdetét, egész népességüké, miként újjászülető vágy, a fejedelem fényes sósóvárgása az égboltot mintázó sátrából, az érinthetetlen teste hevítette vágy, amely már az útba eső ligetekben szunnyadozik,

A ragyogás, melynek hírért a vezérek hordozzák, még kifaragatlan jade-szobrokként, melyeknek tömbjeiből csak utólag bontakozik ki a fejedelemalak, a csillámlás itteni levegő csiszolta simasága, a szél sodorta homokszemek meteoritkarcolásaival,

A jade-tömbök, melyeket tutajosok vontattak fölfelé a sebes hegyi folyókon, a víz sodrásától tisztára koptatottan, majd a folyók forrásától fölfelé tovább vonszolták tutajajaikat a szárazon, idők hosszán át, amíg elértek e helyre, s most jutalmukat várják, hogy maguk is részesüljenek a sarcból mint felsőbb adományból, amit a fejedelem osztogat:

A fejedelem mintha imádkozna. Imája sokágú buzogányként sújt le aranyat öklendező málhákra, a pénzverők vastökéjére, mintha csapásai-val a maga pénzét verné, de nem az ő képmása rajzolódik a dénárookra: ez a rettenetes tét, a hazatérés képe!

Valaki idegen jelenik meg a szemek előtt a sátor nyílásában, idegen öltözékében, és talpa alatt a szőnyeg is idegen, ahogy megérkezett, és ahol megáll.

(Folytatjuk)